

TJUGOANDRA SÖNDAGEN ”UNDER ÅRET”

ÅRGÅNG B

Första läsningen: **5 Mos 4:1-2, 6-8** (*Ni skall inte lägga något till de befallningar jag ger er; ni skall hålla Herrens bud*)

Moses lag innehåller många för oss främmande element, men dess hjärta är **kärleken till Gud och barmhärtigheten mot medmänniskan i nöd**. Att bistå främlingar, fattiga, faderlösa och änkor (5 Mos 24:10-22), att efterskänka skulder och frige slavar (5 Mos 15:1-18), att älska Gud, den Ende, över allt (5 Mos 10:12-21) är **livet**. Att ge sig hän åt magi, barnamord, bedrägeri, hednisk tempelprostitution och avgudadyrkan (5 Mos 18:9-14) är **döden**. *Du skall välja livet*, säger Mose inträngande (5 Mos 30:19). Lagen gavs efter uttåget i Egypten – man märker på många ställen att den är *de befriade slavarnas lag*. **Rättsäkerheten för de svaga** är ett centralt tema – vi får här t.o.m. världens äldsta *djurskyddsregler* (t.ex. 2 Mos 23:12; 5 Mos 25:4). På sådana punkter skiljer sig Mose lag från övriga dåtida kulturers lagar. Judendomen hade många konvertiter i antiken, inte minst för lagens skull (v. 6-8).

Andra läsningen: **Jak 1:17-18, 21-22, 27** (*Bli ordets görare, inte bara dess hörare*)

I dag och de kommande fyra söndagarna kommer vi att höra läsningar från aposteln Jakobs brev. Traditionellt ses han som Jakob den yngre, apostel och kusin till Jesus, och hans mor var den Maria som med Herrens moder stod under korset (Matt 27:56) och som också kallas syster till henne (Joh 19:25). Likheten mellan Jakobs brev och Jesu undervisning, inte minst Bergspredikan (Matt kap. 5-7), är slående.

Guds ord, som kommit till oss genom Jesus, har gjort oss till skapelsens *första skörd* (v. 18), dvs. heliga, avskilda offergåvor (jfr t.ex. 2 Mos 22:29; 23:19; Upp 14:4). Att vara förenad med Jesus, *den förstfödde i hela skapelsen* (Kol 1:15), är att behaga Gud. Vi är med honom **Guds barn**, det största man kan bli. Så ska vi också *göra* som han (v. 22). De tidiga kristna brukade befria *faderlösa* barn (jfr v.27) från misshandlare. Det vet vi från kyrkofadern Aristides från Athen, ca år 125 e.Kr. (Apol. XV:7).

Vi hör Guds ord i dag. Men vad gör vi?

Evangelium: **Mark 7:1-8, 14-15, 21-23** (*Ni vänder er från Guds bud för att hålla fast vid människornas regler*)

Markus stod enligt fornkyrkan nära Petrus och kände väl till hans insikt om att kristna inte längre var bundna av den mosaiska lagens alla matregler (Apg kap. 10-11). Jesu ord om *insidan kontra utsidan* i detta kapitel ser Markus som en bekräftelse på detta (Mark 7:19). *Fädernas regler* (v. 3) gick åt annat håll. De ville *utvidga* och *skärpa* renhetsreglarna från Moses lag till att omfatta alla vardagens detaljer. Det handlade inte om hygien utan om en **rituell renhet**, utan vilken man ansågs stå utanför gemenskapen med Gud, ja, i grunden utanför religionen. Det är alltså en hård anklagelse som ”kontrollanterna” från Jerusalem

antyder. De är här för att sätta dit Jesus, ja, få ännu en sak att döma honom för (jfr Mark 3:6)! Ur deras mun kommer tillsynes sakliga frågor men hjärtat är fyllt av hat. De själva är det bästa exemplet på vad Jesus säger om det onda som *kommer inifrån och gör människan oren* (v. 23).

MÅNDAGEN I 22 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **1 Thess 4:13-17** (*Gud skall föra till sig de avlidna tillsammans med Jesus*)

Några församlingsmedlemmars död skapade osäkerhet bland de nykristna. Kanske trodde de att Kristus skulle återkomma innan någon av dem dog. Eller så förvirrades de av spekulationer om att den som dör innan domedagen ligger sämre till än den som ännu är vid liv då (så enligt en apokryfisk skrift, 4 Esra 13:24). *Med stöd av vad Herren lärt oss ...* (v. 15; jfr Matt 24:30-36): Paulus kände till andra ord av Jesus än dem som skrevs ner i evangelierna (se t.ex. Apg 20:35). Mycket i hans brev kan vara sådana Jesusord utan att vi vet om det (jfr 2 Thess 2:15). I v. 16-17 får vi *bilder* av uppståndelsen. Det är bara bilder. I 1 Kor 15:35f talar Paulus i stället om sädeskorn som läggs i jorden och blir till växter. Nu är vi i luften (v. 17), molnet är väl hämtat från profeten Daniels syn om **Människosonen** som ska komma *med himlens skyar* (Dan 7:13). Den ärkeängel som nämns är troligen Mikael (jfr Dan 12:1 ff). Paulus poäng är: **allt kommer att ske på ett ordnat sätt och ingen glöms av Gud**. Tidpunkten för Kristi återkomst är oviss (1 Thess 5:1 f), men Paulus verkar räkna med att det kunde bli i hans livstid (v. 17). Det kanske blir i vår?

Evangelium: **Luk 4:16-30** (*Ingen profet blir erkänd i sin hemstad*)

Jesus talar i Nasaret om Jes 61:1 f (här i kombination med 42:7 och 58:6). Med *nådens år* (v. 19) verkar Jesus mena det friår i 3 Mos 25:8-22 i vilket skulder efterskänktes och slavar frigavs (jfr 5 Mos 15:1 ff). Tänker Jesus på *skuldfångenskap* (jfr Luk 6:35; Neh 5:1-10)? Det luktar politik. Folk skruvar på sig. Frågan om *Jesu fader* tas fram (v. 22). Varför? De kanske skakar på huvudet och säger: "Messias ska vara av Davids ätt som Josef var. Men om ditt ursprung, Jesus, går det rykten i byn! Och var är dina mirakel? Varför påstår du att Gud föredrar hedningar?" Det blir förbluffande snabbt lynchstämming. Sågs Jesus som farlig revolutionär? Eller som vän till romarna?

Han kom till det som var hans, och han egna tog inte emot honom. (Joh 1:11)

TISDAGEN I 22 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **1 Thess 5:1-6, 9-11** (*Jesus dog för oss för att vi skall leva tillsammans med honom*)

Vi vet inte när Jesus återkommer (Paulus använder Jesusordet om *tjuven om natten* från Matt 24:43 ff). Men vi kan förbereda oss på hans ankomst. Vi ska beväpnas med **tro, hopp och kärlek** (jfr v. 7-8, som inte tas med här, och Ef 6:14-17). Vi ska också **vaka och be** (jfr Mark 14:38). Men tänk om man slumrar till under bönen (som lärjungarna i Getsemane) och missar ögonblicket när Kristus återvänder? Paulus försäkrar sina läsare om att vi tillhör Kristus också när vi sover (v. 10). Sömnen kan här även betyda *döden* (de redan avlidna glöms inte bort av Gud, se läsningen i går).

Evangelium: **Luk 4:31-37** (*Jag vet vem du är, Guds helige*)

Kafarnaum blir nu Jesu ”missionscentrum”. Här verkar han länge, kanske flera år.

Människor har svårt att inse vem Jesus är, men demonerna vet det omedelbart. Den absoluta Gudsnärvaron tvingar dem fram i ljuset. Vi människor fattar bara till en viss grad de andliga makternas väsen. Filosofen Sören Kierkegaard definierar ”det demoniska” som *ångesten för det goda*. Vi människor fruktar det som är ont, men demonerna fruktar det goda. Här träder *Kärleken själv i egen person* in på scenen! Demonens skrik måste ses som ett angrepp på Jesus. Det är som i gammal svart magi: någon försöker uppnå makt eller kontroll över sin fiende genom att avslöja att man känner fiendens namn och identitet. Lukas visar oss att Jesus inte som andra dåtida exorcister behöver ta till formler och tekniker för att nedkämpa den onda makten. Ett enda ord, en befallning från Jesus, stänger munnen på fanskapet. Lukas (som är läkare) antecknar att den fördrivna demonen inte lyckades tillfoga den besatte mannen den minsta skada (v. 35). Självklart grips de kringstående av *bävan* (v. 36). Kristi – och hans kyrkas – andliga makt är stor. Det går att uppleva än i dag.

Stor är Herrens makt, och av de ödmjuka blir den förhärligad. (Syr 3:20)

ONSDAGEN I 22 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Kol 1:1-8** (*Sanningens ord växer till i hela världen*)

Nu läser vi i vardagsmässorna fram tills torsdag i nästa vecka ur Kolosserbrevet. De kristna i Kolossai var påverkade av ”vishetsläror” om kosmiska andemakter, t.ex. stjärnor, som ”styrde” världens gång (som vår tids ”astrologi” och ”teosofi”, Kol 2:8, 20; jfr Gal 4:8-11). De riskerade att reducera Kristus, Guds avbild genom vilken allt är skapat (jfr Joh 1:1-3), till en av dessa makter. Paulus budskap med detta brev är tydligt: det finns inget före, inget över, inget vid sidan om Kristus, kyrkans huvud.

Paulus skriver från ett fängelse. Han har varit i trakterna kring Kolossai minst två gånger under sina resor (Apg 16:6; 18:23), men kyrkan där var grundad av hans medarbetare Epafros (v. 7; jfr Kol 4:12; Filem v. 23). Observera att Paulus ändå ser sig själv som deras

apostel, dvs. auktoritet (v. 1). Epafra har avlagt rapport, och nu skriver Paulus själv till de troende. Han inleder här på sitt vanliga, vänliga och tacksamma sätt. I v. 4-5 möter vi den för Paulus typiska triaden **tro-hopp-kärlek** (jfr 1 Thess 1:3; 1 Kor 13:13).

Evangelium: **Luk 4:38-44** (*Budskapet måste förkunnas för de andra städerna också*)

Arkeologiska utgrävningar i det som i antiken var Kafarnaum har avtäckt rester av fundament till en bostad som med stor säkerhet var kristen samlingsplats i decennierna efter Kristi missionsverksamhet där. De kallas för Petrus hus och kan mycket väl ha varit så. Hit in träder Jesus och botar Simons (Petrus) svärmor (Lukas verkar glömma att han inte har presenterat några lärjungar än, Petrus kallas först till apostel i nästa kapitel!). Febern här *tilltalas* av Jesus och uppfattas alltså som styrd av en demon, ungefär som med stormen på sjön i Matt 8:26. Den kristne kyrkofadern Lactantius från 300-talets början berättar i sin skrift *Epitome* (ett utdrag ur hans böcker, avsnitt 16) att romerska hedningar bland alla saker som de personifierade även hade en gud för feber. Sett med judiska/kristna ögon var en sådan gud en demon. Inte utan skäl: en del demoner som utdrevs av besatta i fornkyrkan kallade sig själva vid romerska avgudars namn när de for ut!

Jesus botar ”alla” (v. 40, typisk för Lukas att skriva så). Demonerna försöker få makt över Jesus genom att avslöja honom, men han ger dem inget utrymme. Jesus ger sig slutligen i väg till ”Judeen” (v. 44), Lukas menar väl ”hela judarnas område”.

Jag är Herren, den som botar dig.

2 Mos 15:26

TORSDAGEN I 22 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Kol 1:9-14** (*Fadern har räddat oss ur mörkrets välde*)

Paulus bön för de lärjungar som han inte själv har undervisat handlar mycket om kunskap och insikt om Gud. Han oroar sig nämligen för sekter och villolärare som reser omkring och förvirrar kristna (Kol 2:16-23). Tacksamhet mot Gud för att han frälst oss genom Kristus (v. 12-14) är bästa skyddet mot dessa dunkla inflytanden.

Evangelium: **Luk 5:1-11** (*De lämnade allt och följde honom*)

Fyra män från samma arbetslag (v. 10) utses att bli lärjungar. En av dem ställer sin båt till förfogande för Mästarens tal. Han kallas sedan för *människofiskare* – en lätt humoristisk titel, kvickt påfunnen av Jesus i den aktuella situationen (jfr Jer 16:16). Till minne av detta bär påven - Petrus efterföljare som arbetslagets förman - än idag en *fiskarring* på handen. Påven ställer också sin ”båt” - kyrkor, universitet, kloster, sjukhus - i Jesu tjänst. Även i vår tid ska kyrkan *ro ut på djupt vatten* (v. 4), och inte vara rädd (v.10). Tanken går till *Noas* ark som räddade hela skapelsen (1 Mos 7:1 f).

Jesus är munter men Petrus djupt berörd (observera förändringen från ”Mästare” i v. 5 till ”Herre” i v. 8). Lukas vars evangelium på ett särskilt sätt betonar **Jesu kärlek till syndarna** visar hur Petrus fylldes av skam och vördnad. *Jag är inte värd denna kärlek, jag är rädd att min syndighet smutsar ner den* (jfr v. 8). Men **just som den han är vill Jesus kalla honom till sin tjänst**. Det var en underbar bekräftelse. Den återkom och förstärktes när Jesus som den uppståndne upprepade fångstundret vid samma sjö och försäkrade Petrus att hans kallelse som *herde får fåren* stod orubbligt fast – trots hans misstag (Joh 21:15f). Något liknande sker för var och en av oss i **bikten**.

Jag prisar dig, fader, himlens och jordens herre, för att du har dolt detta för de lärda och kloka och uppenbarat det för dem som är som barn. (Matt 11:25)

FREDAGEN I 22 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Kol 1:15-20** (*Allt är skapat genom honom och till honom*)

Kristus kan inte jämföras med, eller ställas vid sidan av eller under, övriga ”andliga makter”, så som villolärare i Kolossai trodde (se Kol 2:16-23). Kristi betydelse är unik, ja universell, kosmisk. Paulus verkar i denna läsning citera en urkristen liturgisk hymn. Jesus är verkligen *av samma väsen som Fadern* själv, hans avbild och förstfödde (v. 15). Genom Jesus skapades allt som finns (jfr Joh 1:1 f) och allt skapades *till* honom (v. 16). Så kan genom honom **allt** försonas med Gud, **allt** hållas ihop, både världsalltet och kyrkan. *Allt har min fader anförtrott åt mig*, säger Jesus (Matt 11:27; jfr 28:18). Trons inre öga ser att detta är sant – och jublar.

Evangelium: **Luk 5:33-39** (*När brudgummen tas ifrån dem kommer de att fasta*)

Jesu budskap är inte bara en ny rabbinsk lära bland andra utan en ny *sorts* lära. En avgrund skiljer: kristendom är *nytt, annorlunda vin* (v. 37), en ny *dräkt* (Jes 61:10).

Vi är här på fest med tullindrivare och syndare (Luk 5:27-32). Fariseerna och deras teologer står i dörröppningen. Doften av vin, oliver, nybakt bröd och kryddor slår emot dem. Deras ögon och Jesu ögon ser samma verklighet, men vilken skillnad i tolkning! *De* ser en självutnämnd profet göra sig kultiskt oren genom frossande gemenskap med exkommunicerade syndare. *Jesus* ser Guds innerligaste löften från Gamla testamentet uppfyllda: *Välkomna på bankett! Varför kommer ni inte in och smakar på maten? Jag är brudgummen som Gud talade om när han lovade att förena sig med sitt folk!* (jfr Hos 2:14f; Hes 16:59f; Jes 54:5-8; 62:5; Jer 2:2). *Hälsa på dessa fina människor - början på det himmelska Jerusalem!* Men Jesus gör sig inga illusioner: *Det här budskapet går inte ihop med ert tankesätt. Ni behöver en ny hjärna. Här börjar något helt nytt, en ny kärlek, omsorg, glädje, ett helt nytt liv.*

Fariseerna går bort, förstår vi. Scenen är talande: De går hungriga därifrån men syndarna mättas.

Förslag till fredagsoffer: tänk på långfredagen, då denne brudgum togs ifrån oss (jfr v. 35). Bär med dig sorgen över denna förlust för världen under dagen.

LÖRDAGEN I 22 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Kol 1:21-23** (*Gud har försonat er med sig genom Kristus*)

Den kosmiske Kristus (se Kol 1:15-20, som vi läste igår) är även den som bryr sig om de enskilda nyomvända hedningar som Paulus här skriver till. Han har gått i döden för alla. Det vore ofattbart tragiskt att förlora denna nådegåva genom att följa de nya villolärorna (Kol 2:8-23). Den som vill ingå i Jesu rike ska hålla sig till Paulus lära (v. 23).

Evangelium: **Luk 6:1-5** (*Varför gör ni sådant som inte är tillåtet på sabbaten?*)

En av de svåraste frågorna att svara på är varför Guds Son inte går fram lite mer försiktigt och pedagogiskt när han förklarar för fariseerna vem han är. Men vem vet - han kanske försökte en tid men misslyckades, och evangelisterna valde då att beskriva debatterna kortfattat så att bara motsatsen, poängarna, framträder klart.

Att Jesus tar avstånd från det fariseiska partiets petnoga sabbatsregler är en sak. Att han tar fram kung David, bilden av den kommande Messias, som argument för detta är allvarligare, en kritik av hela deras sätt att tolka Bibeln. Men även det går an. Att nämna *Människosonen*, den himmelska gestalt som enligt profeten Daniel ska komma och få *makt, ära och herravälde* av Gud (Dan 7:14) placerar Jesus i närheten av det esseiska partiet. Så föreställde de sig den kommande Messias. Allt detta tillhörde de vanliga skriftlärdas bråkens sfär. Det skandalösa kommer här: ingen kunde få för sig att påstå att Messias eller Människosonen skulle vara *herre över sabbaten* (v. 5). Sabbatsvilan är ju Guds bud och tecknet på folkets trohet mot Gud, en identitetsmarkör som anger gränsen mellan Guds folk och hedningarna! Ingen utom Gud själv skulle kunna ändra detta bud (2 Mos 20:8-11; 34:21; 5 Mos 5:12-15). Men Jesus sa så. Man förstod också att han såg sig själv som denne Människoson och så antydde sin gudomlighet. Det var outhärdligt. Bortom absolut allt som fick sägas.

Herren kallade mig redan i moderlivet... Han gjorde min tunga till ett skarpt svärd och gömde mig under sin skyddande hand. (ur Jes 49:1-2)
